

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Elżbieta Karska

w sprawie ze skargi R. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie sygn. V ACa 946/23
z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 15 października 2025 r.

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie toczącym się pod sygnaturą akt V ACa 946/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu R. S. sumę pieniężną w wysokości 3 500 (trzy tysiące pięćset) złotych za okres od 16 czerwca 2023 r. do dnia 30 lipca 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego R. S. kwoty 200 (dwieście) zł uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego R. S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia**

**od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu
do dnia zapłaty.**

Marek Dobrowolski Paweł Wojciechowski Elżbieta Karska

UZASADNIENIE

R.S. (dalej: „skarżący”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 4 sierpnia 2025 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Warszawie) wniósł o (1) stwierdzenie, że w postępowaniu zawisłym przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. akt V ACa 946/23 nastąpiła przewlekłość postępowania, (2) wydanie sądowi rozpoznającemu wskazaną sprawę zalecenia podjęcia czynności w sprawie, w szczególności poprzez wyznaczenie terminu rozprawy, (3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 20.000 złotych, (4) zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów postępowania skargowego.

Skarżący podniósł, że Sąd Apelacyjny w Warszawie od momentu dostarczenia pozwanemu odpisu apelacji nie podjął żadnych dalszych czynności w niniejszej sprawie, zatem od ponad 2 lat Sąd Apelacyjny w Warszawie, przed którym toczy się aktualnie postępowanie nie wyznaczył terminu rozprawy, co znacząco wpływa na czas rozstrzygnięcia sprawy i stanowi naruszenie prawa strony do rzetelnego procesu sądowego i tym samym narusza art. 6. – Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz prawa do sądu wynikającego z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Skarżący wskazał, że trudno bowiem uznać, iż 26 miesięczny okres na wyznaczenie terminu rozprawy, jest terminem rozsądnym.

Skarżący wskazał, że postępowanie w sprawie zostało zainicjowane pozwem w styczniu 2018 roku i trwa 7,5 roku, a w sprawie nie został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej.

W odpowiedzi Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy.

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21)

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania apelacyjnego pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Z analizy akt wynika, że apelacja powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 1 lutego 2023 r. sygn. akt XXV C 2732/18, wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 16 czerwca 2023 r. (data prezentaty

Sądu Apelacyjnego w Warszawie k. 810). W tym samym dniu wylosowano sędziego referenta (k. 811). 19 czerwca 2023 r. wydano zarządzenie o wpisaniu sprawy do repertorium ACa 946/23, zawiadomieniu stron (pełnomocników) o składzie rozpoznającym sprawę i przedstawieniu sprawy referendarzowi sądowemu celem nadania biegu apelacji. Punkt 2 zarządzenia został wykonany 26 czerwca 2023 r. (k. 812). 9 sierpnia 2024 r. wpłynął wniosek powoda o podjęcie czynności w sprawie. Zarządzeniem z 18 sierpnia 2024 r. sędzia referent nakazał poinformować pełnomocnika powoda, że sprawa nie należy do kategorii spraw pilnych wymienionych w § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych, toteż-wobec niewskazania szczególnych okoliczności uzasadniających rozpoznanie sprawy poza kolejnością, o których mowa w § 79 ust. 1 i 3 tego rozporządzenia – czynności związane z nadaniem biegu apelacji zostaną podjęte według kolejności wpływu. Powyższe zarządzenie wykonano 19 sierpnia 2024 r. (k. 819). 22 listopada 2024 r. referendarz sądowy przeprowadził kontrolę formalną apelacji powoda i nakazał doręczyć jej odpis pełnomocnikowi pozwanego, a następnie przedstawić akta Przewodniczącemu Wydziału, zgodnie z kolejnością wpływu do danego referatu (k. 822). Odpowiedź strony przeciwnej na apelację powoda wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 30 grudnia 2024 r. (k. 825). 7 maja 2025 r. wpłynęło kolejne pismo powoda z wnioskiem o podjęcie czynności w sprawie (k. 856). Zarządzeniem z dnia 7 sierpnia 2025 r. w trybie § 79 ust. 3 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych wyznaczono termin rozprawy na dzień 21 listopada 2025 r. Zarządzenie wykonano w dniu 7 sierpnia 2025 r. (k. 858).

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie wystąpiła przewlekłość postępowania.

Od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w dniu 16 czerwca 2023 r. (k. 692) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania tj. 30 lipca 2025 r. (data stempla pocztowego k. 5 akt I NSP 335/25) upłynęło 26 miesięcy. Sąd Apelacyjny w Warszawie podejmował w tym okresie jedynie czynności techniczne mające na celu organizację postępowania tj. doręczenie odpisu apelacji

stronie przeciwnej i wyznaczenie terminu rozprawy (po 23 miesiącach od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego). Należy zwrócić uwagę, że odpis apelacji pozwanego nieobarczonej brakami formalnymi został przesłany pełnomocnikowi pozwanego dopiero 10 grudnia 2024 r. (k. 822). Należy też podkreślić, że łączny czas trwania postępowania w obu instancjach wynosi blisko 7,5 roku, albowiem postępowanie zostało zainicjowane pozwem w styczniu 2018 r., co nie pozostaje bez wpływu na ocenę przewlekłości przed sądem drugiej instancji.

Odnosząc się do stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie zaznaczyć należy, że jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, znaczny i stale rosnący wpływ spraw oraz niewystarczająca obsada sędziów nie usprawiedliwia przewlekłości postępowania i okoliczność ta nie zwalnia państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20, z 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; z 23 marca 2022 r., I NSP 48/22). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r. I NSP 119/23).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie za sygn. akt V ACa 946/23 wystąpiła przewlekłość postępowania.

Orzekając o przyznaniu skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej Sąd Najwyższy przyznał na rzecz skarżącego sumę pieniężną w wysokości 3 500,00 zł. Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Oznacza to, że niezależnie od tego, że stwierdzenie przewlekłości postępowania dotyczyło wyłącznie

postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, to do obliczenia sumy pieniężnej należało wziąć pod uwagę cały okres trwania postępowania, który od wniesienia pozwu w styczniu 2018 r. do dnia wniesienia skargi 30 lipca 2025 r. wyniósł ponad 7 lat.

Zbędne stało się natomiast nakazywanie sądowi podjęcia czynności, w szczególności poprzez wyznaczenie terminu rozprawy, albowiem zarządzeniem z 7 maja 2025 r. termin rozprawy apelacyjnej został wyznaczony na dzień 21 listopada 2025 r. (k.858).

O zwrocie na rzecz skarżącego opłaty sądowej od skargi 200,00 zł orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Marek Dobrowolski Paweł Wojciechowski Elżbieta Karska

[a.ł]